

REFORMÁTUS HÍRADÓ

XII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

Támogatók: Felsővárosi, Hidelvei, Iriszi, Kerekdombi, Szamosfalvi, Törökvágási, Újalsóvárosi Református Egyházközség, Kolozsvári Református Kollégium.

Alapította: Ballai Zoltán és Bibza Gábor.
Szerkesztő: Kerekes Edit

A Teremtőnek „dolgozik”, de így sem könnyebb a keskeny út

Ismerjük meg Székely Norbertet, a Tóköz fiatal kántorát

Alig huszonnégy, és életének kétharmadát zongoratanulással töltötte. Gyerekkorában azért focizni is eljárt, gimnazistaként musical-előadás fesszegette zárkózottságát, ami olyannyira jól sikerült, hogy később pop-rock zenekarhoz csatlakozott, és azóta sokféle-képpen vált életének fontos részévé az előadóművészet. Egyetemista éve alatt egyházzenei ifjúsági tevékenységekbe kapcsolódott, Marosvásárhelyen az ificsoportokat szervezte, Kolozsváron a FIKÉ zenekarában lépett fel. Billentyűsként a sétatéri színház *Hegedűs a háztetőn* című előadása élő zenekarának tagja. Korán foglalkoztatni kezdte az irodalom világa, versekhez komponált zenét, újabban Laczkó Vass Róberttel alkotnak verses-zenés előadásokat, közösen jegyzik a *Petőfi live!* és a *Cantus figuratus* című összeállításokat. Megküzdött már néhány szakmai és személyes démonjával, s mert nem tudta, azt hogyan is kellene, gyermekként rettegéssel töltötte el a kijelentés: átadni magad Istennek. Székely Norbert januártól a kolozsvári Tóköz református gyülekezetének folyton tanuló, útkereső kántora. (Interjúnk a 6. oldalon)

Attól, hogy a karzatról énekelek, senkinél sem vagyok több

A reformáció: törés vagy folytonosság?

Kun György Árpád, *Táltos*

A közfelfogásban a reformációt konkrét dátumhoz kapcsoljuk: 1517. október 31., amikor Luther Márton kiszegte vitapontjait a wittenbergi vártemplom kapujára. A valóságban az erdélyi felekezeteknek inkább a 16. század végére tehető különváltását hosszú folyamat – a „tisza evangélium” keresésének időszaka – előzte meg, az eredeti szándékban maga a kiszakadás nem szerepelt. Az alábbiakban Hegyi Géza (Erdélyi Múzeum-Egyesület, Jakó Zsigmond Kutatóintézet) a középkori egyháztörténet kutatójának szemszögéből közelíti meg a reformáció folyamatát.

■ Ha új eszme vagy társadalmi magatartás megjelenését és sikerét kell megmagyarázni, a történést épp úgy bajban van, mint az orvos, akit az élet csodájáról, vagy a csillagász, akit a tér-idő és az anyag keletkezéséről faggatnak. Az új jelenségek születése tulajdonképpen mindig titok, aminek a lényege, végső oka túlmutat a fizikai vagy szociológiai adottságokon. A tudós ilyenkor kénytelen beérni a folyamatok kibontakozásának feltárásával, a hatások feltérképezésével. Magam sem tudnék válaszolni az olyan kérdésekre, hogy például a magyar királyság lakói körében, ahol a zarándoklatokban és búcsújárásokban, alamizsnálkodásban, szentkultuszban, Mária-tiszteletben, kontemplációban megnyilvánuló középkori vallásosság a 15–16. század fordulóján érzékelhetően virágkorát érte, miért tudott néhány évtizeden belül olyan széles körű sikert elérni a reformáció eszmerendszere. És miért nem rezonáltak e változásokra a horvátok, a székelyek egyes csoportjai vagy – minden erre irányuló törekvés ellenére – az ortodox románság zöme? A magam tudományából, aki nem is vagyok e korszak szakértője, csupán arra telik, hogy a középkori előzmények perspektívájából nyilvánítsak véleményt a reformáció egyes intézmény- és társadalomtörténeti vetületeiről.

Reformáció 2022

BIBZA GÁBOR

Az állandó reformáció gondolata meghatározza a protestáns egyházak évszázadait. Ennek jegyében születtek újabb meg újabb egyházi reformok, református ébredési mozgalmak és a társadalmat megújító gondolatok. Ma is rendszeresen előkerülő, főleg egyházi téma, de az igény megfogalmazásán túl semmi sem történik. Ma, reformáció ünnepén az állandó reformáció eszméje aktuálisabb egyháziilag és társadalmilag, mint valaha.

A reformáció újragondolás! A dolgaink újragondolása. A 16. században az egyházi tanokat kellett újragondolni. A megkövesedett, vadhajtásokkal teli tanrendben a hit megújítása volt a fontos. Bibliai alapra helyezni a hitéletet. Ezt megtették a humanista műveltségű reformátorok. Ma mit kell újragondolni? Mit rontottunk el az utóbbi években? Mit kell megújítani? Egész társadal munkát.

A reformáció felelősség! Felelősséget érezni az egyházért és a társadalomért, amelyben élünk. Ki vállal ma bármiért felelősséget? Egyre ritkább a felelősségvállalás. Az egyháztól elidegenedő hívekért ki vállal felelősséget? Ki megy megkeresni őket? Társadalmunkban súlyos, hétpécseletes szerződéses rögzítik a vállalt felelősséget. Miért van ezekre szükség? Mert a kézfogás ma már nem elegendő. Csak a felelősen nyereszkedés maradt. Ki vállal felelősséget a kijelentésekért, az információkért? Senki. Manapság esetleg megjelenik a sajtóban egy aprócska hibajavítás a hátsó lapokon, vagy már az sem. Kérdehetnénk: ki vállal felelősséget a járvány alatt elkövetett hibák miatt, és az ebből származó károkért? Hát a háborúért ki felel? A felelősség nélküli társadalomban fontos hangsúlyozni, hogy felelősségvállalás nélkül nincs modern társadalom.

A reformáció újraéledés! Új, reformált alapokon történő újraéledés. Egyházi újraéledés, társadalmi újraéledés, morális újraéledés, hogy ne felelősség nélküli urbánus dzsungelben éljünk, hanem embertársainkat tisztelve, Isten dicsőségére.

RÉSZLETEK A 7. OLDALON

A Teremtőnek „dolgozik”, de így sem könnyebb a keskeny út Ismerjük meg Székely Norbertet, a Tököz fiatal kántorát

KEREKES EDIT

– Nagyon fiatalon elkötelezte magát a hangszer tanulás iránt. Már gyerekként ennyire érdekelte a zene világa vagy inkább csak nem volt ellene, hogy zeneiskolába írárták?

– Nővérem művészi tehetsége korán megmutatkozott, esetemben az iskola választást részben meghatározta, hogy ő már zeneiskolás volt, és hozzá hasonlóan lettem én is zongora főszaikos. Persze engem is megkérdeztek, akarok-e zeneiskolába járni, de részemről ez nem volt tudatos döntés. A zene iránti vágyam csak később, 6. osztályos koromban kezdett kibontakozni, egyfajta zárkózottság jellemzett szakmailag és a természetemet illetően is. Sokat biztattott akkori zongoratanárnóm, Makkai Gyöngyvér, akinek most is köszönöm kitartó munkáját és irántam való szeretetét, ugyanakkor jó emberek vettek körül: szüleim, nővérem, tanárim, osztálytársaim. Kibontakozásomat segítette, hogy gimnazista éveimben nekem is osztott szerepet a musical-előadásban volt szolfézstanárnóm és osztályfőnököm, Korpos Kamilla, ez meghatározó volt számomra. A színházi térben – esetünkben amatőr színészekként –, ahol zene, koreográfia és színművészet találkozik, testi és lelki tereket mozgat meg, rejtett képességeket tár fel, elkezdtem megnyílni.

– Ha jól számolom, tizenhat évig tanult zongorát, ez nagyon hosszú idő. Megbicsaklott-e valaha a „hűsége”?

– Bizony megbicsaklott a hűségem. Iskolai éveim alatt elég stabilan tartottam magam a hangszerhez, első jelentősebb elbizonytalanodásom elsőévesen történt az egyetemen. Rengeteget hezitáltam, töprengtem a jövőmön, hiszen azt gondoltam, hogy nem is csinálom én ezt jól, sőt egyáltalán nem jó, amit csinállok. Sajnos ez idő alatt hanyagoltam is a gyakorlást, nem vettem már komolyan a komolyzenét, és ezen mind a mai napig dolgoznom kell, hiszen vannak elmaradt feladataim, amiket el kell végeznem. Érdekes módon külföldi nyári munka (is) segített a visszatérésben, ezt akkor azzal magyaráztam, hogy távol vagyok az otthonomtól, bizonyos érzésektől, emberektől, s ez az eltávolodás lehetővé tette, hogy objektívebb döntést tudjak hozni, mintha ejtőernyőznék egy város fölött, belátva mindent belőle, belátva akkori élethelyzetemet.

– Sosem érezte tehernek a hangszer tanulást, még kamaszéveiben sem?

– A hangszer tanulás egy életen átívelő folyamat, sosincs megállás. Gyermekkorban és kamaszként is sokszor nehéz volt leülni a hangszer mellé, míg az ablakból hallottam, hogy a srácok fociznak. Ennek ellenére én is rengeteget fociztam, úgyhogy én nem az a fajta zenészpálánta vagyok, akinek nem volt gyermekora a hangszer tanulás miatt. A szüleim és a nővérem biztattak, persze tanáraim is később a barátok. Isten mindig tudta, hogy kiket kell mellém állítson ahhoz, hogy kialakuljon a saját felfogásom a zenéről, ami folyamatosan épül, tanul, olykor lerombolódik és valami más kezd növekedni.

– Kolozsvári diákévei alatt mintha kinyílt volna a világ a klasszikus zenén túl terjedően. A Szintaxis pop-rock zenekar billentyűse lett, irodalmi estek létrehozásához járult hozzá.

– Másodéves voltam azon a nyáron, amikor marosvásárhelyi koncerten találkoztam egyik ismerősömmel, aki meghívott billentyűzni az akkor alakuló zenekarba, a Szintaxisba. Három évig zenéltünk együtt (a járványhelyzet okozta kimaradásokat leszámítva), és nagyon jó élményekkel és tapasztalatokkal maradtam, sokat tanultam a fiúktól a zeneipar ezen területéről, és leginkább a zenéről, dalszerzésről. A zenés irodalmi terület iránti érdeklődésem már líceumi éveim alatt kezdett megmutatkozni, már akkor jó volt versekhez viszonyulni, átengedni őket magamon, és amint már tudtam néhány akkordot komponálni, elkezdtem azokat különböző versekre rápakolni. A Szintaxis zenekarból Bíró Hunorral eszméltünk rá egyik beszélgetés alkalmával, hogy mindketten zenésítünk meg verseket. Közben a csapatba beszállt egyik Kolozsváron szerzett jó barátom, Moldován Balázs dobokkal, s már jött is a lehetőség, hogy dobjunk össze valami ze-

Két verses-zenés előadást hoztak létre Laczkó Vass Róberttel együtt

nés estet a kolozsvári Koffer könyves kávézó születésnapjára. Az így megszületett kis trió később kiegészült Szöllősi Zsófiával, aki brácsával és vokállal csatlakozott. Nem volt sok fellépésünk, az együttes jelenleg is hibernál. Párhuzamosan kibontakozott a másik zenés irodalmi vonal, a 2020-ban megrendezett FIKE (Főiskolás Ifjúsági Keresztény Egyesület) szabadegyetem irodalmi estjébe szintén jóbarátokkal, többek között Varga Bogival kapcsolódunk be, időnk függvényében azóta is kísérő- és hangulatzenét szolgáltatunk szövegfeldolvasáshoz, versek, esszék és egyéb írások hangoznak el a kijelölt témák kapcsán. Ezt a műfajt szeretnénk még jobban kibontani és kidolgozni.

Verses-zenés előadásokat hozunk létre Laczkó Vass Róbert kollégámmal, a Kolozsvári Állami Magyar Színház művészeivel, így zenésítettünk meg Petőfi-verseket a költő bicentenáriuma kapcsán, *Cantus figuratus* című előadásunkhoz pedig istenes verseket és szövegeket.

Aktuális zenei projektemhez tartozik egy saját kezdeményezés: válogatott bibliai zsoltárokat adaptáltunk, és modernebb zenével zsoltárfeldolgozásokat készítettünk.

– Különleges színfoltja eddigi rövid, de annál gazdagabb pályafutásának a Kolozsvári Állami Magyar Színház előadásában vállalt munkája. Hogyan került a Hege-dűs a háztetűn élő zenekarába?

– Egyik barátom szólt, hogy billentyűst keresnek a készülő darabhoz, így kerültem a színházhoz. Teljesen új terep volt számomra, kissé féltem is, egyszerre volt hálás, nehéz, de izgalmas tapasztalat, mivel mindig is szerettem színházba járni és olykor színházi zenét tanulmányozni. A színház mint alkotásra alkalmas tér igencsak érdekel

és vonzónak tartom. Nem jelenteném ki, hogy már most olyat tudnék alkotni, ami a színházi igényeket-kéréseket teljesítené, de dolgozom az ügyön, és hogyha megtalál a lehetőség, igyekszem élni vele.

– Egyetemistaként szülővárosában, Marosvásárhelyen bekapcsolódott a Vártemplom gyülekezetének életébe, belevágtott az ifjúsági munkába.

– 2021-ben kaptuk meg Domahidi Dávid barátommal a megbízást, hogy gyűjtjük össze a gyülekezet ifjait és tartunk rendszeres találkozókat, „ifiket”; a délutáni zenés áhitatok szolgálata is a mi feladatunk volt. 2019 óta a FIKE közösségében is részt veszek, így akkorra már volt némi tapasztalatom az ifjúsági találkozók szerkezeti felépítéséről, a zenei szolgálatról.

– Január óta a Kolozsvár-tóvidéki Református Egyházközségnek a kántora. Hogyan érte a felkérés? Milyenek voltak az első hetek, a beilleszkedés első hónapjai?

– Tavaly kaptunk meghívást a Töközbe, hogy a FIKE zenei csapatával és lelkipásztorával, Dávid Istvánnal szolgáljunk a pünkösdi zenés áhitaton. Én akkor szolgáltam először a Töközben. Ugyancsak ebben az évben részt vettem a töközi gyülekezet által szervezett nyári tinitáborban, szintén zenei szolgálattal, és ebben a táborban pendítette meg először Visky Péter lelkipásztor a kántori munka lehetőségét. Én akkor még csak alkalmilag kántorizáltam imitt-amott, inkább ifjúsági énekekkel volt tapasztalatom. Sok-sok töprengés és a munkaköri szerepek tisztázása után vállaltam a feladatot. A kevés tapasztalat miatt eleinte nagy kihívás volt számomra az orgona, így gyakorlatilag új tanulási folyamat kezdődött, ami azóta is tart.

– Személyes istenhitről nem szokás nyíltan beszélni Erdélyben. A keresztyénység alapértékei tulajdonképpen egyetemes emberi értékek, így nem nehéz azokkal azonosulni. Az istenhit ennél valamivel több, és bár a kántornak hasznos, nem feltétlenül szakmai követelmény, ugyanakkor ajándék, amit nem azért kapunk meg, mert akarjuk, és nem akkor, amikor akarjuk. Norbert esetében ez hogyan alakult eddig, és hogy érzi, hol tart ezen az úton?

– Rendes református családban születtem, szüleim imákra és imádkozásra tanítottak, templomba jártunk, szerepelünk is a gyülekezeti ünnepek alkalmával.

Sokat tanult zenéről, dalszerzésről a Szintaxisban

Csendes nap a Refiben iskolatörténettel és 1956-tal

Csendes nappal indul ma a Kolozsvári Református Kollégiumban a tanév második modulja. A vakációról visszatérő diákok közös ünnepi istentiszteleten vesznek részt, majd korosztályok szerinti tevékenységekkel hangolódnak az újabb tanítási időszakra. A liceumi évfolyamok a Gyulafehérvárról érkező protestáns iskolatörténeti vándorkiállítást tekintik meg, majd az 1956-os forradalomra és szabadságharcra emlékeznek Bogyó Katalin történelemtanár előadásával és Benkő Boróka maturandus diák beszámolójával a Rákóczi Szövetség budapesti, mintegy kétezer anyaországi és külhoni tanuló és egyetemista részvételével zajlott 56-os emlékűnnepségéről, ahol a kolozsvári kollégium diákjainak egy csoportja is részt vett.

■ Ötszáz évet átfogó fényképes történelmi kiállítás mutatja be a protestáns oktatás történetének kiemelkedő mozzanatait, intézményeit és személyiségeit. A Református Tehetséggondozó Alapítvány által a reformáció 500. évfordulója alkalmából összeállított tárlat erdélyi körútjára kiváló keretet kínál, hogy az Erdélyi Református Egyházkerület 2022-től az oktatás évének nyilvánította. A vándorkiállítás a református egység napján indult útnak Gyulafehérvárról, Erdély-szerte tizenegy református iskolában fogadják Székelyudvarhelytől Szatmárnémetiig és Sepsiszentgyörgyig Zilahig.

Történelmi képiállítás református iskolák évszázadairól

A protestáns iskolatörténeti kiállítás anyagának összeállítóiból abból a korszakból indultak ki, amely a 16. század első felében Európában jelentkezett. Ez nem más, mint a kötelező iskolai népoktatás. Ennek fontosságát a reformáció, személy szerint Luther Márton hirdette. A német birodalom városaihoz, polgármestereihez, tanácsaihoz felhívást intézett, amelyben annak szükségességét fejtette ki, hogy mindenhol keresztény iskolákat állítsanak fel és tartsanak fenn fiúknak és lányoknak egyaránt. Olyan elképzelés volt ez, amelynek teljes

körű megvalósulásáig több emberöltő telik el. Ezekben az iskolákban elsősorban írni-olvasni számolni tanuljanak meg a gyermekek és mindenképpen ismerjék meg az evangéliumok tanítását.

Ennek a nagy tervnek a megvalósulásáig a reformáció folytatja a korábbi hagyományt, és a meglévő plébániai, kolostori, székesegyházi iskolák mintájára felállítja a maga oktatási rendszerét. Ezekben az iskolákban kezdetben maga a plébános, a helyi lelkész tanította a közösség gyermekeit, majd a későbbiekben már külön tanítót alkalmaztak. Magyarország és Erdély ugyanezt az utat járja végig, néhány éves eltéréssel.

A Luther tanítását követő magyarországi német polgárság a reformációt követő évtizedekben aránylag hamar létrehozta a maga iskoláit Erdélyben és a Felvidéken. A brassói Johannes Honterus és a bártfai Leonard Stöckel magával Lutherrel és Melanchtonnal álltak kapcsolatban. Ebbe a sorba áll be Kolozsvár is 1544–45-tel kezdődően a szintén Wittenbergben tanult Heltai Gáspárral és Vízaknai Gergellyel. A 16. század végére Erdélyben már 10–12 nagyobb iskola működik.

A helyi iskolák beindulását követően szükségessé vált a továbbtanulás lehetővé tétele azok számára, akik nem elégedtek meg az alapvető ismeretekkel, és könnyedén eleget tudtak tenni a már nem anyanyelven, ha-

nem latinul való továbbtanulási szellemi kihívásainak. Következő lépésként sorra alakulnak meg a magyarországi felsőbb iskolák, majd akadémiák.

Pápan és Sárospatakon 1531-ben, Debrecenben 1538-ban alakul felsőbb tagozatú iskola, kollégium, amelyek hamarosan kéttagozatú akadémiává nőnek ki magukat. Szegedi Kis István közreműködésével Kecskemét és Mezőtúr is bekapcsolódik az iskolavárosok sorába az 1560-as években, később Nagyvárad is.

Május 23-án volt 400 éve annak, hogy Bethlen Gábor megerősítette a kolozsvári országgyűlés határozatait. A fejedelem Kolozsvárra érkezésekor, 1622. május 6-án elkezdődött kolozsvári diétának több fontos határozata is volt, számunkra legértékesebb az, amely kimondja a Collegium Academicum létrehozását: „Nagy lelkesedéssel fogadták a rendek a fejedelmi propositiók azon pontját, mely őket egy akadémia megalapítására hívta fel. Alkalmos helynek erre a rendek Kolosvárt tarták: részint, mert e városnak e részben már múltja volt, miután már ott volt a reformáltknak közpiskolája, melyet Báthory Gábor és Bethlen Gábor eddig is emeltek.

A catholicusoktól birt pusztaklastrom telket a Farkas utcában erre ajánlották fel. Ezt ruházta fel a fejedelem tudós professzorokkal.”

Az országgyűlési határozat által említett pusztaklastromtelkeknek a szomszédságában áll

Erdély legrégebbi református oktatási intézménye, a Kolozsvári Református Kollégium, amely 1545-től folyamatosan szolgálja az erdélyi protestáns/református népoktatást. Újrindulása után az erdélyi református értelmiség kialakításában és utánpótlásában vezető szerepet játszik.

Nagy hírű protestáns iskolánk egykori tanáraitól és diákjairól sok mindent megtudhatunk majd a kiállításon, amelynek anyagát a Református Tehetséggondozó Alapítvány állította össze a reformáció 500. évfordulójára és az idei csendes napok alkalmával a kolozsvári kollégium rendelkezésére bocsátotta.

Péter Csaba lelkész-tanár

Gloria Victis 1956 Budapest

A kiállítás gazdag anyagának megtekintése után a csendes nap a kollégiumban felelevenítik az 1956-os forradalom eseményeit és a szabadságharc hőseire emlékeznek. A történelmi esemény kolozsvári vonatkozásait Bogyó Katalin nyugalmazott történelemtanár foglalja össze előadásában, majd rövid élménybeszámoló hangzik el a Rákóczi Szövetség október 21–23. közötti budapesti Gloria Victis ünnepsorozatáról, amelynek mintegy kétezer diákrészvevője között a Kolozsvári Református Kollégium 11–12. osztályos diákjainak egy csoportja-

val együtt alulírott is rendkívüli közösségi élménnyel gazdagodhatott.

A szűk három nap alatt az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseire emlékezhettünk különféle interaktív előadásokkal, érdekesebbnél érdekesebb programokkal. Meglátogattuk az Országházat, amely lélegzetelállító építészetével méltó kezdete volt a következő napoknak. Másnap a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen meghallgattuk Balog Zoltán református püspök rengeteg mondanivalóval, nemzeti és egyházi kérdésekkel teletűzdelt humoros előadását, amelyből azt is megtanultuk: arra a kérdésre, hogy szeret-e Jézus Krisztust, a legjobb azt válaszolni, hogy igen. A műegyetemen folytatódott a rendezvény, a Rákóczi Szövetséget ismerhettük meg három fiatal szemszögéből, interaktív módon. A nap fénypontja a fátylas felvonulás volt, amelyre csak visszagondolva is libabőrös leszek. Gyulás Gergely, a miniszterelnökség vezető miniszter beszéde, valamint az egyetem aulájában található emléktábla megkoszorúzása után a bátor és elszánt forradalmár egyetemisták változást követelő útját járhattuk végig a műegyetemtől a Bem térig. A hazautazás napján meglátogattuk a budai várat, valamint az *Álmok álmódói* című kiállításon magyar találmányokat tekintettünk meg és próbáltunk ki.

„A szabadság ott kezdődik, ahol megszűnik a félelem” – mondta Bibó István 66 évvel ezelőtt. És milyen igaz. Mert ugyan az 56-os forradalom és szabadságharc elbukott, a magyarságot, az összetartozást nem sikerült eltiporniuk. Nem félt az a 21 éves fiatal fiú sem, aki hazájáért kiállt az elnyomók ellen, üldözöbe vették, és a műegyetem előtt szitává lötték a kocsiját. És nem félték a többiek sem... Ezalatt a három nap alatt megbizonyosodtam arról, hogy én sem félek. Hogyan is félhetnék, amikor ott ültem, ahol ők ültek, s ott ebédeltünk és vacsoráztunk az egyetem alagsorában, ahol annak idején ők tettek! És mégis, hogyan félhetnénk, amikor a fátylak lángja felmelegített, mint ahogyan az ő vérüket pezdítette fel a szabadság utáni vágy! Gloria victis! Dicsőség a hősöknek!

Refisek egy csoportja a budapesti műegyetemen

Benkő Boróka, 12. osztály